

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
 Pe un an . 40.— franci.
Telefon
 pentru oraș și interurban
 Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
 și **ADMINISTRAȚIA**
 Strada Zrinyi Nr.1/a
INSERTIUNILE
 se primesc la admini-
 stratie.
 Mulțumite publice și Loc
 deschis costă șirul 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 napoiază.

Discursul de Anul-Nou al contelui Ștefan Tisza.

Arad, 3 Ianuarie.

Obiectivi și iubitori de adevăr trebuie să-i recunoaștem contelui Ștefan Tisza mai presus de orice îndoială o distinsă calitate a bărbatului de stat: consecvența. Opinia publică ungurească e pătrunsă azi de convingerea, că acest bărbat de stat se apropie de proporțiile unei valori istorice, este omul mare al lui Carlyle. Viitorul numai și istoriografia nepreocupată va fi chemată să verifice ori să desmintă această opinie publică a momentului, căci nu este mare acela, care între împrejurări date impune marca individualității sale timpului în care trăiește, ci cu adevărat mare este numai acela, ale cărui fapte rămân izvoare de progres și fericire pentru generațiile viitoare. Istoria nepărtinitoare este chemată deci să constate valoarea adevărată a contelui Ștefan Tisza ca bărbat de stat al Țării-Ungurești.

Totdeauna însă i se va recunoaște acestui bărbat o calitate distinsă: consecvența.

Urmând nuanței consacrate a Țării-Ungurești partidul muncii a felicitat de Anul-Nou pe șeful său, contele Ștefan Tisza. Acest prilej l'a folosit premierul spre a rosti iarăși unul din discursurile sale cele mai remarcabile. El a pronunțat înainte de toate marele cuvânt, că *îvingerea definitivă a puterilor centrale în războiul mondial e acum asigurată*, dar spre a putea storce toate foloasele acestei învingeri va trebui să se fortifice ar-

monia internă și pacea între partidele ungu-rești. Consolidarea statului ungar cere rapoorturi prietenești și intime cu Croația, tot acest mare interes de consolidare internă reclamă rezolvirea problemei naționaliste în temeiul *desăvârșitei egalități de drepturi*. Premierul ungar avertizează curentul centralist în monarhia austro-ungară și elucidează necesitatea alianței strânse cu imperiul german pentru scopurile viitoare, culturale și economice, ale monarhiei habsburgice.

Nu vom diseca din toate punctele de vedere importantul discurs al contelui Ștefan Tisza, dar avem datoria publicistică de a face reflexiile noastre asupra cuvintelor sale referitoare la *chestia noastră*. Partea aceasta din discurs cetitorii noștri o află integral la alt loc al acestui ziar. Oricine, cetind cu atențiunea cuvenită această parte a vorbirii premierului ungar se va izbi de luciditatea contrastului tragic ce există în mentalitatea atât de distinctă a premierului ungar. Și acest contrast tragic alcătuiește elementul constitutiv al consecvenței atât de persistente în concepțiunea contelui Ștefan Tisza. Dânsul susține că *caracterul național maghiar* al statului ungar este primordiala condiție, care poate asigura progresul, mărirea și fericirea acestui stat și tot atunci spune, că *„trebuie să se continue acea politică ungară, care cu firele de aur ale iubirii și ale alipirei a știut să ni-i atașeze pe cetățenii de limbi străine ai acestei patrii”*. Contele Ștefan Tisza mărturisește convingerea, că *„va trebui să completăm cu putere mai mare, să fortificăm întreg organismul statului național maghiar”* și tot atunci spune că *„acum a sosit momentul, ca să înfăptuim acea stare de lucruri,*

când în atmosfera desăvârșită a egalității de drepturi în sfera iubirii și a încrederii cu drept cuvânt se simte bine oricare cetățean nemaghiar al patriei, care se mărturisește membru credincios al națiunii politice unitare ungu-rești”.

Care va să zică contele Ștefan Tisza susține că trebuie fortificat caracterul național maghiar al statului ungar, dar tot atunci e necesar a se crea o atmosferă, în care să se simtă bine popoarele nemaghiare ale acestui stat. Iată conflictul tragic al unei concepțiuni politice.

In amintirea lui Ioan Petra.

— O revedere tristă. —

Un anunț funebru, unul dintre cele mai dureroase, ne vestește, că *Ioan Petra*, prim-contabil și procurist la „Drăganul” din Beiuș, sublocotenent în rezervă, în regimentul 62, a murit pe câmpul de luptă din Galuția încă la 9 Octombrie 1914. A fost înmormântat provizor în cimiterul din *Rymanov*, de unde rămășițele lui pământestești din îngrijirea neconsolatei soții sunt transportate acum spre odihnă vecinică, aproape de cei ce l-au iubit și avut în drag, la Beiuș...

Așadar stăm în fața tristei realități!... Ia început ne veniseră numai svonuri, dar pe urmă scrisori, în cari prin vorbe mângăitoare se căuta a pregăti o devotată soție la marea nenorocire, ce i-a pricinuit crâncenul război al popoarelor, răpindu-i pe cel ce i-a fost fericirea desăvârșită.

Deși știm că războiul chiamă la arme voinicii, să-și verse sângele pentru neam și patrie, sfidând moartea, totuș credem și nădăjduim cu toții în o revedere cu cei ce ne-au lăsat nemângăiați.

Vor fi mulți norocoși, cari la sfârșitul cata-

clismului au să întâmpine pe ai lor cu lacrimile de bucurie ale unei revederi fericite.

Noi cunoscuții, prietenii și rudeniile lui Ioan Petra nu suntem împărtașiți de această feroie. Vărsăm și noi lacrimi, dar ele nu sunt ale revederei fericite, ci ale unei revederi sfâșietoare, căci în fața noastră în locul voinicului frumos de odinioară, al omului blând și simpatic, al Românului cinstit și al creștinului bun, al bărbatului integru și de caracter ferm, vedem numai trupul lui rece și fără viață...

S'a stins abia la începutul carierei sale! Ioan Petra avea numai 33 de ani și doi ani de căsătorie foarte îndestulată.

Și acum, când în singuritatea mea dela sate stam tăcut și îmi înăbuș durerea pentru pierderea unui prieten sincer, privesc în trecut și în gândul meu se scurge întreaga viață a lui Ioan Petra... Văd pe badea Dumitru din Ibănești cum pleacă cu odorul său, îmbrăcat în straie albe, la școalele mari dela oraș. Iată și lelea Anastasia, la porțiță cum își șterge cu șorțul lacrimile unei înduioșări de mamă.

Băiatul are dragoste de carte, an de an trece clasele cu sânguință, terminând comercialele în Brașov.

Ajuns în pâne gândul său e mereu acasă, la părinții cu familia grea și numeroasă. Acea-

sta împrejurare îl face străin de viața șgomo-toasă a colegilor săi. Ducea un traiu foarte cumpătat și de model. În oficiu de o conștiințiositate exemplară.

Leașa a împărțit-o ani de-a rândul cu ai săi și fratele mai mic, care începea a cunoaște slovele, în scrisori nemeșteșugite mulțamea bădicului pentru multele lui binefaceri.

Venit la Oradea-mare, la institutul „Biho-reana”, se avântă și în viața publică. Desfășură activitate frumoasă în sinul despărțământului „Astrei”, ținând prelegeri populare în nenumărate sate românești.

S'a îndeletnicit și cu scrisul și pe urma lui au rămas câteva conferințe și alte lucruri prețioase.

După înființarea institutului de credit „Drăganul” e chemat la Beiuș în calitate de contabil. A fost pentru bancă o achiziție foarte nimerită și o forță de muncă ireproșabilă.

Îl văd cum ia parte alături de ceilalți Români la toate mișcările de caracter cultural și politic, cum în sinul despărțământului „Asociațiunii” și a filialei „Fondului pentru teatru” își ia partea cuvenită. Conduce, o vreme, contabilitatea societății „Doina”. Și am fost veseli, când în urma căsătoriei sale, știam că are să se stabilească definitiv în Beiuș.

Noi, da, ne mărturisim membrii credincioși ai națiunii politice unitare ungare,

Ca membrii ai națiunii unitare politice ungare noi cerem ca în acest cadru să ni se garanteze condițiunile de existență și progres național, să ni se deie tot de ce are o națiune lipsă pentru fericirea sa națională. Noi nu putem fi un *apendice* al statului ungar, ci putem fi numai parte constitutivă a acestui stat.

Cât de șubredă este concepția contelui Ștefan Tisza despre caracterul național-maghiar al statului ungar și despre posibilitatea fericirii popoarelor străine în cadrele acestui stat, se elucidează frapant prin încercarea contelui de a-și întemeia concepția pe *istorie*. Contele susține că acest stat l'a întemeiat *națiunea maghiară*, de unde ar și urma apoi caracterul național maghiar al statului. Ori istoria este un teren pentru savanți și contele Tisza nu știm să fi fost remarcat până aci prin lucrările sale din domeniul istoriografiei. Suntem siguri că Excelența Sa nu-ș va putea întemeia științificește teza susținută, căci imediat după această teză ar trebui să urmeze constatarea, că țara ungurească desființată prin Turci a fost *recucerită* în veacul al 17-lea prin *armatele germane* ale Habsburgilor, iar în 1849 țara a fost *supusă* cu ajutor *muscălesc*.

Noi admitem că contele Ștefan Tisza vrea binele, dar avem impresiunea că încercându-se în teorii contradictorii n'are putința să-l săvârșească. Adevărații bărbați de stat nu vorbesc, ci făptuiesc.

Influența istmică.

(Sfârșit)

Părerea exprimată de regele Carol la banchetul dela Londra de acum o jumătate de secol, a lăsat nepăsători pe Englezi cari nici măcar nu s'au gândit să facă o legătură pe uscat cu cea mai mare a lor colonie. Speranțele regelui Carol se vor îndeplini însă — chiar fără concursul României — și aceasta grație Germaniei deoarece Anglia, țară insulară — ca și Japonia — nu se interesează decât despre comerțul maritim, iar nu de cel continental al no-

stru. Nu tot acelaș interes îl are Germania care va ajunge la Indii pe drumul cel mai scurt, abandonat de secole.

Pentru a tăia acest mers al Germaniei către Indii, Anglia s'a aliat cu Franța și cu Rusia, aceasta fiind interesată pentru mersul ei către Bisantz. Interesul României este însă contrar cu interesul aliaților. Franța s'a ridicat la rangul de mare putere numai după descoperirea Americii, când comerțul Europei-centrale se făcea către Asia-mică prin Moldova a decăzut. Germania voeste să reinvieze acest drum comerciabil favorabil României, pe când puterile aliate au interese contrarii cu ale Germaniei și ale României. În special Rusia ne arată miragiul Transilvaniei pentru a ne depărta din Dobrogea și gurile Dunărei și pentru a i se lăsa ei drumul liber către Bizanț. Noi trebuie să ajutăm expansiunea Europei-centrale luând parte și profitând de ea. Progresul ne va veni dela Germania industrială, nu dela Rusia care n'a ajuns încă la ultima fază a evoluțiunii sociale.

O țară începe cu viața nomadă și de stepă, continuă cu viața agricolă sedentară și termină cu viața industrială expansivă care este ultima perioadă în care abia intrăm și noi. De aceea este logic să mergem cu țara care ne dă mai mari garanții de progres și de viitor.

Războiul modern constă în a avea mașini pentru a arunca fier și explozibile asupra inamicului, a-l distruge sau a-l face să părăsească terenul pe care îl ocupă acela ce a avut o mai bună organizație militară. Popoarele cari posed mine de fier și uzine mecanice precum și industrii perfecționate, sunt acele cari pot singure să facă rebel cu propriile mijloace.

Popoarele cari nu posed asemenea avantajii sunt acele cari nu pot singure să facă războiul și sunt deci dependente de statele industriale.

Ca exemplu de state dependente de cele industriale putem cita pe România, Serbia (astăzi cu toată bravura ei învinsă din lipsa de muniții) Grecia, Rusia, etc... popoare cari toate pot face războiul numai pe timp limitat și condiționat de ajutoarele ce i se pot trimite din afară. Fierul joacă rolul principal! El este produs pe globul nostru, jumătate de America și jumătate de Europa. Din această ultimă jumătate, Germania ține recordul și nu are nevoie de străini pentru a se aproviziona. Ea a probat că e în stare a se măsura cu atâtea popoare mari grație utilagiului, ordinei și metodei sale, și astfel vedem că teritoriile ocupate de austro-germani, întrec până la 15 Noemvrie trei sferturi din suprafața Germaniei, că a luat 90

la sută din producția de fier franceză, 69 la sută din cărbunii Franței, 86 la sută din producția fierului brut, 69 la sută din industria textilă și 43 la sută din industria totală a republicii franceze. În plus are la dispoziție întreaga industrie și toate minele Belgiei și ale Poloniei. Franța se aprovizionează astăzi din Statele-Unite trimițând aurul său peste Ocean, lucru care în utimele luni a făcut ca comerțul francez dela 5 miliarde la import și export să se soldeze cu un deficit de 2 și jumătate miliarde franci în defavorul Franței. Rusia posedă la 250 kilometri departe de Odessa (în districtul Krivoi-Roy și pe Dniپر), cele mai importante mine de fier cari însă nu sufuciază și ea se aprovizionează din Statele-Unite și Japonia.

Austro-Germania, în scop de a termina războiul urmărește cucerirea acestei regiuni căci lipsa va veni mai repede în țările beligerante cari în schimbul munițiilor străine trimit aurul lor peste Ocean.

Scopul urmărit de Austro-Germani se va pune în anul viitor în execuție **când România va fi invitată să ia parte la el.**

Cred că lucrurile se vor petrece astfel: Puterile centrale cari au invitat pe Bulgaria să ia parte la cucerirea Serbiei (lucru pentru care i s'a oferit o parte din Tracia și Macedonia) vor ține României acelaș limbaj. Ei vor zice: voim să mergem la Odessa sau Nicolaef (mare port industrial și de construcțiuni navale pe marea Neagră) pentru a stăpâni al 2-lea drum spre Asia-mică și a pune mâna pe industria minieră rusească. Voiți să veniți cu noi, veți lua Basarabia răpită de Ruși, ba chiar și Bucovina-românească, veți avea asigurat comerțul prin Dardanele și Porțile de Fier etc...

În condițiunile acestea nu trebuie să existe nici o ezitare România trebuie să meargă cu progresul, cu civilizațiunea.

In lumină falsă.

Arad, 3 Ianuarie.

Avem niște cazuri cari sunt niște indicii caracteristice de felul cum înțeleg unii slujitori maghiari ai condeiiului să prezinte în scrisul lor pe Români. Le dăm penitrucă merită să fie cunoscut manoperile aceste detestabile punându-se în lumină falsă.

Ujság din Cluj. — În drumul său spre Viena, locotenentul guvernor al Bucovinei contele Josef Erzdorff s'a oprit pentru puțină vreme în Cluj, venind cu automobilul dela Vatra-Dornei. Cu acest prilej un redactor al ziarului ma-

În primele zile ale lui August din anul 1914 a plecat și el la armă. Ne-am despărțit.

Știu iubite prietene, că și pe câmpul de luptă ai rămas tot cel vechiu, omul datoriei. În toiul luptelor crâncene cu Rușii năvălitori nu te-ai dat la o parte nici o clipă, ci ai rămas la postul tău, sentinelă neclintită zi și noapte.

La ce dar aș mai adauge eu o pagină din viața ta? De ce să vorbesc de sbuciumările zilelor tale din război? Le-ai descris tu așa de frumos și de fidel în scrisorile adresate adorații tale soții.

Odată, când te-ai simțit tare în fața dușmanului, ți-a venit în minte tot trecutul tău și l-ai prins în aceste cuvinte duiioase:

„După atâtea lupte din viață, după atâtea lipsuri și năcazuri câte am îndurat până la un timp, cred și speriez, că fericirea mea câștigată de 2 ani nu se va găta așa iute. Fericirea mea e legată de fericirea ta și le bucuria multora și bunul Dumnezeu care e bun și atotputernic se va îndura și nu va nimici atâtea fericire”.

Pe o clipă, însă, o melancolie își stăpânește sufletul și zici: „de când cu mobilizarea mereu îmi sună în urechi cântecul bisericesc „Spune-mi Doamne sfârșitul zilelor mele”. Aș dori cel puțin în vis să privesc în cartea vieții la pagina destinată mie. Din osanele de mulțămire ori din blestemarea sortii ar ști și alții destinul meu. Spe-

ranța mă întărește, ca să alung gândurile negre și să cred într'un viitor bun și fericit...”

Când ai scăpat teafăr din ploaia de gloanțe și șrapnele, ai grăbit să ne-o dai și nouă de veste: — „Din grația lui Dumnezeu sunt între cei puțini, cari trăesc și mă bucur de viață. Atâtea aș avea de spus, atâtea vieți am trăit. Minune e viața scăpată...”

Și mai adaugi:

„Tot al optălea e în viață, ce va mai fi, știe bunul Dumnezeu, căci în mâinile lui sunt zilele noastre. Penitrucă am scăpat cu viața dă mulțămire și laudă atotputernicului. Roagă-l și pe mai departe să mă țină sub scutul său”.

Tu însă „scăpat cu viața, de unde au pierit sute și mii”, deși știai, că „așa e de ușor a muri și ce greu e să trăiești, când te-ai văzut singurul oficer rămas la companie, te-ai pus în fruntea feriorilor și ai dat năvală asupra dușmanului.

Moartea te-a cruțat și de astădată. După luptă primul lucru ți-a fost să-ți aduci aminte și de tovarășii tăi de muncă pe cari i-ai lăsat acasă — și le-ai trimis această corespondență.

„Scăpând cu zile din 4 lupte groaznice, dintre cari unele au durat 3 și 4 zile în continuu, după o mulțime de năcazuri și suferințe pe cari numai cei ce sunt în război le cunosc, și după ce din 6 ofițeri dela compania mea singur eu mă bucur de viață, ajungând azi la o zi liberă, prin

corespondența aceasta trimet dlui Dr Ioan Ciordaș, directorul executiv, tuturor confrăților de muncă dela „Drăganul”, Direcțiunii și comitetului de reviziune salutările mele cele mai sincere.

Sperând că din îndurarea lui Dumnezeu ne vom revedea cu bine, rămân al d-voastre stimător Ioan Petra.

Dar e ultimul tău salut. Inzădar așteptam, iubite prietene, să ne mai scrii, înzădar așteptam să ne revedem cu bine, ai sucombat și tu, departe în străini, alături de cei mai mulți tovarăși de luptă.

Și acum scumpul nostru prieten când așezămintele tale zac liniștite aproape de noi, cari te-am încunjurat cu iubire, îți zicem cu lacrimi fierbinți: dormi în pacer!

Iar toți cari veți vedea o doamnă îndoliată, tristă și istovită de dureri și care răspunde la numele de Nina Petra, urcând treptele cimitirului să îngrijească un mormânt proaspăt, descoperiți-vă capetele cu respect.

E văduva unui erou!

Senin.

hiar Ujság din Cluj a avut un interview cu contele Erzdorff despre situația în Bucovina.

La întrebarea dacă Rușii vor mai onora oare Bucovina cu vizita lor, contele Erzdorff a răspuns:

— Lucrul acesta e exclus. La Cernăuți stă pază colonelul Pap, cu trupele sale admirabile. Eu am văzut pozițiile pe care le-a făcut colonelul Pap în jurul Cernăuților și pot să spun, că acelea într-un adevăr nu pot fi cucerite. Ofițerii germani, austrieci, ungari, vin să studieze aceste poziții artistice de războiu și se pronunță cu multă admirație asupra genialității colonelului Pap. Dacă la începutul războiului ar fi stat sentinela la hotare acest grandios Maghiar, Rușii n'ar fi trecut niciodată peste hotarele Austriei!... Rușii au deosebit respect pentru colonelul Pap".

Toate bune și frumoase, dar nu se va supra nici contele Erzdorff și nici cei dela ziarul „Ujság” din Cluj, dacă facem mica rectificare, că acel grandios colonel Pap, ale cărui poziții de războiu sunt admirate de toată lumea, nu e Maghiar, ci e Român, e domnul Dănilă Pap, (născut din părinți români zărândent și căsătorit cu o Româncă din Abrud), precum Român e și celalalt erou legendar din Bucovina, domnul maior Victor Rusu, care din soldat de rând a dus-o în cursul războiului până la rangul de maior și-și are peptul plin de decorații. Amândoi sunt ai noștri, ai Românilor din statul Ungar, și noi mândri suntem că-l avem!

2. Temesvári Hirlap. Un anume Walter Géza, foiletonist improvizat, descrie sub titlul „Un soldat român” o scenă, desigur fantastică, de pe câmpul de luptă italianesc. Soldatul este un idiot, nu știe să așeze plumbii în magazinul puștii și-l pălmuit strajnic de plutonier pentru neistetețimea asta. Prin pălmuire însă, Românul este adus la rezon și se face omul cel mai credincios al plutonierului, îl salvează pe acesta dela primejdii! Ba ce e mai mult, la un asalt al Italianilor prin vitejia sa extraordinară întregul pluton este scos din ghiarele morții. Plutonul este salvat, dar el cade străpuns de 5 gloanțe. Cine a fost acest viteaz? Un idiot! O, bizara concepție a foiletonistului Walter Géza despre idiotii-eroi, ori eroii-idioti e ceva de tot nou, un fenomen necunoscut la rassa noastră până acum. În primul moment nu știm ce să admirăm, ori în ce să credem mai repede: în existența ăstora de eroi ori în existența idiotiei dsale? Într'al doilea moment însă știm...

3. Pester Lloyd. Foiletonistul Otto Alscher descrie sub titlul „Sarcina ce o purtăm” o scenă egal de fantastică. O Româncă bucovineană ce umbla după uscături printr'o pădure a fost nimerită de un glonte la picior. Prin acea pădure înainta o companie, și un soldat a sărit într'ajutorul Româncei, i-a legat rana încât s'a putut înapoia acasă. Româncea, emoționată de atâta îngrijire, i-ar fi oferit totul, și chiar pe sine însăși. Soldatul, însă, care și-a adus aminte de nevastă și casă s'a mulțumit s'o sărute. Româncea rămâne perplexă, uluită... Bizar sentiment de recunoștință din partea Româncei, bizară atitudine a soldatului!

Un-artificiu ca acesta în literatura străină din monarhie este condamnat, face cel mai prost serviciu!

Sunt și aceste documente de preț.

Mentținerea expectativei armate a României.

Atitudinea României față de Bulgaria. — Valoarea armatei române a crescut. — Do-robanțul va decide războiul mondial și va face posibilă impunerea păcii învin-sului. — Operațiunile recrutării clasei 1918 și operațiunile consiliului de revizuire în Ro-mânia. — Spitalul reginei Elisabeta pentru ofițerii convalescenți. — D. colonel Ru-deanu la Londra. — Transportul mărfurilor românești din Salonic. — Tratatative româno-bulgare-grecești.

Arad, 3 Ianuarie.

Reproducem următoarele părți mai interesante din-tr'un recent articol al ziarului „Seara” din București:

Se aduce spre pildă învinuire guvernului, de ce a permis ei Bulgariei ca să meargă contra Serbiei. Guvernul, spun acțiونیștii, a putut să împiedece dezastrul Serbiei, fie oprind Bulgaria de a intra în războiu, fie venind direct în ajutorul Serbiei.

E incontestabil că a stat în putința noastră să împiedecăm Bulgaria de a intra în războiu.

Fost-a în interesul statului român ca să facă aceasta? Cei ce dojenesc guvernul, nu-și pun această întrebare, deși ar fi trebuit să și-o pună înainte de a aduce acuzarea lor.

Se știe că Bulgaria s'a declarat dela începutul războiului neutrală; dar în acelaș timp a tratat și cu puterile înțelegerii și cu cele centrale pentru alipirea ei la una din părțile beligerante.

Ce cerea Bulgaria? Ea cerea realizarea idealului său național umflat. Cereea teritorii turcești, grecești, sârbești și românești.

Deci în ce ne privește ea urmăriia cucerirea Cadrilaterului și a Dobrogei.

Dacă noi după Lemberg intram în acțiune contra puterilor centrale, Bulgaria intra în Cadrilater și în Dobrogea. În loc deci de a-ș realiza idealul ei național spre vest, ea căuta să și-l realizeze la est; și, i-ar fi fost ușor, de vremece noi am fi fost ocupați în luptă contra puterilor centrale, unde nu făceam mare ispravă, fiindcă o parte a armatei noastre ar fi trebuit să lupte contra întregii armate bulgare. Pe Serbia și pe Grecia nu puteam conta și nu însemnau mare lucru. Ba, Bulgarii ar fi avut sprijinul Turciei și al puterilor centrale.

Prin urmare am fi intrat într'un războiu pe două fronturi și am fi împins pe Bulgari în brațele puterilor centrale.

Dacă nu intram în războiu și ne mulțumiam să ținem Bulgaria neutrală, ne imobilizam pe noi înșine.

Dacă însă alergam în ajutorul puterilor centrale, spre a cuceri Basarabia, Bulgaria intra în Cadrilater și în Dobrogea, se unia cu Rusia și cu Serbia în contra noastră.

Astfel fiind situațiunea și noi dorind să avem libertatea de acțiune și la dispoziție întreaga noastră armată, am fost siliți să lăsăm Bulgariei libertatea de acțiune. Intrată în războiu, ea nu va ieși din el mai tare decât a intrat, pe când noi avem siguranța liniștei dinspre Cadrilater și o armată cu totul proaspătă.

Actualmente România este mai la preț și în ochii puterilor centrale și în ai Înțelegerii. Cele dintâi știu, că armata noastră va cădea greu în cumpănă în momentul unei bătălii decisive și va putea ajuta la impunerea unei păci. Cele de al doilea știu, că pe Bulgaria și România împreună nu puteau conta din pri-

cina pretențiunei Bulgarilor asupra Cadrilaterului și Dobrogei și că armata română prețuește cu mult mai mult decât cea bulgară.

Iată deci motive, cari au putut îndemna guvernul actual, să rămână în expectativă armată. El a rezervat României rolul frumos de a decide în războiul mondial prin armata sa și a face posibilă impunerea păcii învin-sului.

De aceea să nu criticăm mentținerea expectativei până acum.

Ministerul de războiu român face cunoscut, că operațiunile recrutării clasei 1918 vor începe la 15 Februarie v. 1916 și vor dura 45 de zile, până la 31 Martie v. inclusiv.

Operațiunile consiliilor de revizie, vor începe la 21 Aprilie v. și vor dura 10 zile, până la 31 Aprilie v. inclusiv.

M. S. regina Elisabeta a României se ocupă cu mare activitate de organizarea unui spital pentru ofițerii convalescenți, care va fi ridicat la Curtea-de-Argeș, din fondurile adunate dintr'o subscripțiune, a cărei inițiativă a luat-o M. Sa. D. arhitect Balș a fost însărcinat de a se duce la Curtea-de-Argeș, pentru a alege locul pe care va fi construit spitalul.

M. Sa în marea sa generozitate, este hotărâtă a afecta totalul sumei de 300,000 lei, lista civilă a Sa de pe anul curent.

Se știe că M. Sa a hotărât de a renunța la lista Sa civilă în profitul operilor de binefacere.

M. Sa a consacrat deja totul listei Sale civile a ultimului an, pentru aducerea apei potabile la Curtea-de-Argeș.

Din Londra se telegrafiază că d. colonel Rudeanu a sosit acolo în misiune.

D. Al. Cottescu directorul general al C. F. R. a avut câteva întrevederi cu d. Psychas, ministrul Greciei și d. Barklay ministrul Angliei (ambii în București) în vederea transportului în vederea transportului în România, prin via Salonic-Ortsilar-Oboriste, al mărfurilor românești aflate la Salonic.

S'a decis, în principiu, ca un delegat al căilor ferate grecești să vie la București să se pună în comunicație cu direcția căilor ferate române și cu delegatul căilor ferate bulgare pentru ca împreună să decidă modalitatea transportării ziselor mărfuri în România.

PENTRU „ALBUMUL DECO-RAȚILOR ROMÂNI”

nu uitați să trimiteți redacției „Românului” grabnic fotografiile vitejilor noștri și informațiunile necesare (locul nașterii, regimentul, vârsta și faptele răsplătite cu medalia respectivă)

Contele Tisza și naționalitățile.

Din discursul de Anul-nou al contelui Tisza.
Arad, 3 Ianuarie.

O problemă cardinală a politicii naționale maghiare — după cum imi inchipui eu — ar fi trebuit să fie, ca pe cetățenii de altă limbă ai patriei să-i știm împreună în unitatea sufletească a politicii naționale maghiare, ca să-i știm atrage spre noi, să-i știm răpi cu noi în toate luptele și primejdiile. (Vă aprobări.)

Anul trecut bogat ne-a dat cele mai înălțătoare experiențe și în aceasta direcție. Eu cred că putem spune, că am avut dreptate cei cari ne-am depus încrederea în fidelitatea cetățenilor de altă limbă (așa-i), am avut dreptate noi cari nu ne-am lăsat răpiți la o exagerare în direcție contrară de către unii, sau atitudinea jignitoare ale unor anumite pături (așa-i!). Am avut dreptate noi cari am simțit că acest stat milenar maghiar nu e numai patria celor zece milioane maghiari, ci și a celor douăzeci milioane cetățeni maghiari (Aprobări vii și aplauze). Patria iubită a celor douăzeci milioane supuși ungari, cari în momente de încercare, criză și primejdie vor apăra cu acelaș devotament și credință. Eu explic aceasta prin două împrejurări. Întâi, că acest stat este stat național, creat de națiunea maghiară, în care și-a imprimat individualitatea dar totodată a știut să unească toți cetățenii în ideea politicii naționale unitare. Al doilea este că acest stat național, aceasta unitate a națiunii politice nu se întemeiază pe asuprire, ci pe principiile deplinei egalități de drept ale drepturilor largi ale cultivării limbii și culturii, a îmbrățișării cu dragoste ale intereselor și a adevăratului sentiment frățesc.

Dacă voim să menținem și întărim puterea de viață a statului maghiar, dovedită atât de strălucit în acest războiu, trebuie să urmăm pe acest drum, trebuie să clădim și mai departe în aceasta direcție (vă aprobări). Trebuie să fortificăm și mai puternic întreaga organizație a statului maghiar. Trebuie să procedăm cu armament și acolo unde cere necesitatea să procedăm cu deplin succes față de orice curent dușman (aprobări generale). Trebuie să întregim lacunele organizației noastre de stat ce se ivesc ici-colo pe terenul acesta (Aprobări). Cu toate acestea, trebuie să continuăm și politica tradițională maghiară, care a reușit să alipească de noi cu toată dragostea pe toți cetățenii țării de altă limbă (Aprobări generale). Statul maghiar victorios, și națiunea maghiară va avea chemarea nobilă pe acest teren. După acest războiu mondial în care am luptat până la sfârșit umăr la umăr cu loialitate și credință față de patrie, a cărei victorie se poate mulțumi și tenacității loiale de altă limbă, după acest războiu mondial în care au încetat multe neîncredere, a făcut să dispară multe neînțelegeri, care ne-a apropiat sufletește, acum când sângele ne clocoțeste în vine, când inimile ne palpită mai cu putere, a sosit momentul să contopim și să unim în iubirea noastră a tuturor pentru patrie și să realizăm situația în care fiecare cetățean de altă limbă a acestei țări, care se declară de membru loial al politicii maghiare unitare, să se simtă bine în atmosfera deplinei egalități de drept a iubirii, încrederii și a culturii intereselor (aplaude și urări).

Concedierea profesorilor și învățătorilor concentrați

Arad, 3 Ianuarie.

În conformitate cu circulara dlui ministru de culte și instrucțiune publică nr. 14.970 din 16 Decembrie n. a. c., consistoarele noastre aduc la cunoștința profesorilor și învățătorilor noștri următoarele dispoziții, privitoare la dispansarea lor de serviciul militar activ:

1. Prin circularile lor, și anume, a ministerului de războiu edată sub Nr. 111.634/10—1915, iar a ministerului de honvezi sub Nr. 298.738/3—1915 s'a ordonat, ca toți profesorii și învățătorii, cari au fost declarați neapți pentru serviciu de front și clasificați numai pentru servicii ajutoare (de cancelarie), să fie dispensați pe timp nedeterminat și să-și ocupe funcțiunile lor civile.

Astfel pentru cei ce aparțin acestei categorii nu mai e nevoie de intervenție specială, căci ei vor fi eliberați prin comanda militare competente.

2. Intrucât s'ar întâmpla, ca vre-un profesor ori învățator din categoria amintită sub punct 1. să nu fie eliberat în termen de 30 zile conform ordinațiilor ministeriale citate, cei interesați vor înștiința Consistorul respectiv, ca să intervină la locurile competente pentru dimiterea lor. La cerere se va anexa extrasul militar prin care au fost declarați apți numai pentru servicii ajutoare.

3. Relativ la profesorii și învățătorii, cari au fost declarați neapți pentru servicii de front, însă au fost găsiți apți pentru serviciul de pază, d. ministru n'a găsit cu cale să fie eliberați. Intrucât însă unii ca aceștia, dată fiind indispensabilitatea lor în oficiu, s'ar adresa Consistorului respectiv cu petiție de-a se interveni pentru scutire, Consistorul respectiv va transpune petițiile dlui ministru pe lângă propunere motivată. Firește, că și aici are să se anexeze extrasul militar, prin care au fost declarați apți numai pentru serviciul de pază, cu indicarea regimentului și a comandel militare, a datelor de naștere (anul, comuna, pretura, comitatul), a stărilor școlare (câți învățători, câți elevi, de când funcționează petiționatul la numita școală).

4. D. ministru repetă din nou, că pentru dispansarea profesorilor și învățătorilor rezervați și glotași, cari au instrucție militară, nu este aplicat să intervină, oricât ar fi de necesari în posturile lor; în consecință roagă Consistoarele, ca astfel de cereri să le refuze tocmai cu provocare la circulara ministerială prezentă.

5. Pentru dispansarea glotașilor din clasa B., născuți între anii 1865—1872 și găsiți apți la asențările suplimentare, rămân în vigoare dispozițiile anterioare. Intrucât Consistorul respectiv îl propune dlui ministru ca indispensabili în slujba lor, în conformitate cu instrucția dlui ministru de honvezi punct XV. alineatul 2, edată sub Nr. 16.600 Pres. 18/1914, li se dă un certificat, în baza căruia au dreptul să rămână în postul lor, până la rezolvirea petițiunii prin d. ministru.

Corpurile legiuitoare române.

Sedința dela 10/23 Decembrie.

(Continuare.)

D. I. C. Grădișteanu: Credeam, după o tăcere atât de îndelungată, după atâta timp în care guvernul n'a găsit de cuviință să spună țării nici un cuvânt; că cel puțin acum, la deschiderea Camerelor, prin acest mesaj guvernul are să spună ceva țării.

Și, dlor, nu este vorba de a cere guvernului să-și destăinuiească planurile politice — dacă cumva le are — e vorba ca cel puțin să ne dea, printr'o frază, printr'un cuvânt, o indicațiune, să ne arate, că guvernul veghează asupra marilor interese ale țării.

Oricât ne-am sili și oricât ne-am strădui, nu putem găsi în mesaj decât două apeluri: un apel pentru unirea tuturor față de grelele împrejurări în cari se află țara, și altul pentru îndestularea tuturor nevoilor armatei.

Primu apel este general, se face apel la unirea tuturor față de împrejurările grele prin cari trece țara. Dlor, în aceste împrejurări atât de primejdioase, în cari se joacă nici mai mult,

nici mai puțin, decât viitorul țării și al neamului, negreșit că ar fi bine ca să fim uniți.

Eu voiu zice ceva mai mult, nu numai că ar fi bine, ci ar fi după mine o neapărată nevoie pentruca, în asemenea împrejurări, țara să poată avea maximum ei de putere, și acest maximum de putere nu s'ar putea dobândi decât prin unirea tuturor Românilor; negreșit că atunci acțiunea țării din toate punctele de vedere ar câștiga, ar crește prestigiul în afară și s'ar ridica și moralul înlăuntru.

Până acum bătrânii noștri au avut obiceiul acesta ca, în vremuri de grea cumpănă, să se unească cu toții.

Așa a fost la Unire. Așa a fost când s'a întocmit Constituțiunea dela 1866. Așa a fost după tratatul dela Berlin.

Așa se croise și acum, căci la Consiliul de Coroană a fost în unanimitate, cu o singură excepție, o anomalie, anomalii sunt totdeauna, ele însă nu însemnează!

De aceea a putut cu drept cuvânt d. Stelian să afirme că la Consiliul de Coroană a biruit politica țării, a țării întregi față de politica regelui.

Dar, dlor, de atunci lucrurile s'au stricat și tocmai în împrejurările cele mai grele prin cari a trecut vre-odată țara românească, tocmai în aceste împrejurări vedem că unirea de altădată azi nu mai există și că suntem mai desbinați decât oricând.

Chestiunea aceasta are mare însemnătate și se cade să cercetăm cauzele ei ca să vedem asupra cui cade răspunderea.

D-lor unirea tuturor ca să se poată face, ca orice lucru omenesc, este supusă la anumite condițiuni.

Prima condițiune, pentru ca această unire să se poate face e ca să se desăvârșească împrejurul unei politici bine hotărâtă, cel puțin în trăsăturile ei mari și a unei politici care să răspundă în acelaș timp sentimentului național general.

În Franța, de pildă, această unire s'a făcut în jurul ideii liberării Alsaciei, Lorenei și a zdrobirei militarismului prusian.

În Anglita de asemenea, unirea s'a putut face, ca în toate țările unde s'a știut limpede și lămurit ce se vrea, pe temeiul liberării popoarelor.

La noi, dlor, — și voi începe cu opozițiunea — noi am știut ce vrem, și ne-am afirmat dela început, pot să zic, în mod limpede politica noastră. Este adevărat că am avut oarecari frământări, dar am știut să excludem din sânul nostru pe acei cari nu voiau să urmeze politica națională a țării. De asemeni, partidul conservator-democrat iarăș a avut dela început o politică hotărâtă și statornică.

Vă întreb: d-voastră, avut-ați și d-voastră o asemenea politică? S'a constatat de toată lumea, cum constatam și eu adineauri, că politica d-voastră a rămas un mister și un punct de întrebare pentru toată lumea. Ba, ceva mai mult, politica d-voastră, așa cum s'a înfățișat, a apărut o politică de nehotărâre și de așteptare.

Ei bine, dlor, împrejurul unei asemenea politici, în jurul politicii „ori la dreapta, ori la stânga”, cum s'a zis, veți recunoaște că era greu să se facă unirea tuturor; nu numai era greu, dar era cu neputință.

Mai erau și alte condițiuni pentruca să se poată face unirea.

Pentruca să se poată face unirea ar fi trebuit ca conducerea treburilor statului să se încredințeze unui guvern alcătuit din toate nuanțele opozițiunii.

În această privință veți recunoaște că inițiativa trebuia să fie a d-voastră.

D-voastră numai decât ați venit însă cu bănuiala că acei cari propuneau această soluție râvneau nu la provinciile românești subjugate, ci la locurile de pe banca ministerială. Noi n'am râvnit — după d-voastră — nici la Banat, nici la Transilvania și Bucovina, am fi râvnit la locul dlui Antonescu, al dlui Morțun sau la acela al dlui Radovici. Dlor, protestez din toate puterile mele în contra acestui mod de a discuta în împrejurările de față.

Vin acum la al doilea apel, care e mai special. El este privitor la îndestularea tuturor nevoilor armatei. În ce privește, rolul nostru

este ușor; noi n'avem decât să votăm creditele pe cari ni le veți cere; le-am votat totdeauna; ceva mai mult, când am avut ocaziunea v'am îndemnat să cereți cât de multe și cât de mari, fiindcă nimic nu trebuie să se refuze apărării naționale.

Dor, dlor, avem și noi dreptul să vă întrebăm: dvoastre ați făcut tot ce-ați putut și tot ce ar fi trebuit să faceți pentru îndestularea tuturor nevoilor armatei?

Dlor, din nenorocire, se pare că nu, și nu numai că se pare că nu, dar, din nenorocire avem convingerea că nu.

Ei bine, dlor, când veniți și ne cereți concursul pentru îndestularea armatei cu toate cele trebuincioase, negreșit că noi avem să vi-l dăm, căci trebuie să vi-l dăm, dar la rândul nostru vă cerem ca cel puțin pe viitor să fiți mai harnici, să aveți o mai de aproape supraveghere asupra furniturilor armatei.

Dlor, dacă adăugați la toate acestea și politica dvoastre de 16 luni, politică pe care nu o voiu cerceta cu deamănuntul acum, fiindcă o rezerv pentru o interpelare, pe care o voiu face în această adunare, dar politica care a fost expusă în mod foarte luminos alaltăieri de un membru al majorității; dacă adăugăm că politica dvoastre de șovăire, de târăgănire, de duplicitate a îngreuiat din ce în ce mai mult situațiunea României și din punctul de vedere diplomatic și din punct de vedere militar, căci ne-a făcut să pierdem, pe de o parte încrederea ambelor grupări de beligeranți, iar pe de altă parte a lăsa ca încercuarea noastră să fie din ce în ce mai strânsă, dacă adăugăm, zic, și aceasta, nu vă veți mira, dlor, dacă neîncrederea, pe care am avut-o în dvoastre, de parte de a se micșora, a crescut din ce în ce în proporție cu roadele rele ale politicii dvoastre de până acum.

Și, de aceea, eu, unul, dlor, neavând nici un fel de încredere în dvoastre, voiu vota contra Adresei. (Aplauze pe băncile minorității.)

Comunicate oficiale despre mersul războiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 1 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Luptele din Galiția orientală urmează cu aceeași vehemență. Si ieri s'au dat crâncene lupte pe linia noastră de războiu la cursul inferior și centrul Stripei. La nordvest dela Bucac, artileriile dușmane și-au început activitatea în orele de după amiază și au continuat până seara târziu. După aceste focuri, dușmanul a pornit atacuri. Coloanele lor de atac au pornit în masă, spre obstacolele noastre de sârmă, nimicindu-se tot de-atâteaori în focurile noastre de artilerie. Noaptea, părăsindu-și morții și răniții în număr de câteva sute, s'au retras în depărtare de 600—1000 pași. Atacurile rusești direcționate spre Jaslovietna (la sud de Bucac) și în apropiere de Usciesco lângă Nistru, au avut aceeași soartă ca și cele de lângă cursul Stripel. Pe linia din Basarabia, ziua a trecut în relativă liniște. Pozițiile dela cursul nordic al Stripei ale armatei generalului Bothmer, precum și pozițiile dela Ikva ale armatei generalului Böhm-Ermolli au stat sub canonadele dușmane. Trupe din armata arhiducelui Iosif Ferdinand au împrăștiat un batalion rusec, care a încercat o înaintare la sudul Berestraiului.

La curbătura Stirului, spre nordost dela Tartorisk, trupele austro-ungare au alungat avangarde dușmane. La Colodina, spre vest dela Rafalovka am respins un atac.

Pe frontul italian: Artileria grea italiană a bombardat din nou Mailborghetel și Völsebachul. În deosebi în noaptea de anul nou a continuat un viu foc de artilerie spre Col di Lana. Situația e invariabilă.

Pe frontul sudostic: La Ipek s'au transportat 4 tunuri luate dela sârbi. Lângă Tara s'au dat lupte.

Berlin, 1 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Evenimente de importanță nu sunt.

Pe frontul oriental: Un atac rusec direcționat împotriva noastră peste Dvina înghețată la Friedrichstadt s'a zădărnicit. Pe mai multe puncte ale liniei am respins trupe izolate și avangposturi. La nord de Tartorisk trupe de recunoaștere germane și austro-ungare au înaintat și au făcut prizonieri 50 Ruși reușind să se reîntoarcă în pozițiile lor.

Coloane austro-ungare din armata generalului Bothmer au luat parte cu succes la respingerea atacurilor dușmane dela sudul Bureanovei.

Pe frontul din Balcani: Nici un eveniment.

Budapesta, 1 Ianuarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Dușmanul a început atacurile și împotriva liniei armatei generalului Pflanzer Baltin, după ce în noaptea de anul nou și în ziua următoare a făcut zadarnice încercări să ocupe tranșeele noastre. După amiază a atacat cu toată forța întăriturile dela Toporouți, care a fost respins de către trupele noastre viteze. Cu două ceasuri mai târziu în același teritoriu au înaintat șase regimente rusești pe cari am reușit să le respingem. Numai pe un sector al nostru se mai continuă luptele. Pierderile dușmane sunt enorme de mari. În dimineața zilei de anul nou, dușmanul a atacat linia noastră nord-estică dela Bucac și lângă Stripa. Aceste atacuri s'au nimerit împreună cu cel dela nordul Bureanovei direcționat spre tranșeele noastre nord-estice. Prizonierii din Galiția estică luați în cursul săptămânei se uncă la 3000. Spre sud dela Dubno și pe teritoriul Koromin dela Berestiani am respins slabe coloane dușmane.

Pe frontul italian și pe frontul din Balcani: Nici un eveniment.

Berlin, 2 Ianuarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: În noaptea spre 1 Ianuarie am nimerit încercările trupelor englezești de a intra în pozițiile noastre dela Frehinghen (la nordost de Armentières). La nordost dela Huluch, după explozii reușite trupele noastre au ocupat craterul de mine. Cu ocazia ocupării unui tranșeu dușman, la sud de Hartmansweilerkopf am făcut peste 200 prizonieri.

Pe frontul oriental: Pe diferitele puncte ale liniei am respins slabe încercări de înaintare rusească. La nord de lacul Drisviati una dintre ele a reușit să înainteze temporal până la tranșeele noastre.

Pe frontul din Balcani: Nici un eveniment.

Anul nou în viața politică maghiară.

Arad, 3 Ianuarie.

Și în anul acesta de războiu din prilejul anului nou st. n., au avut loc în viața politică maghiară obicinuitele felicitări și s'au rostit discursuri politice.

Partidul guvernamental l'a felicitat în corpore pe primul ministru contele **Stefan Tisza** în palatul prim ministerial la orele 11 înainte de amiază. Omagiilor de anul nou ale partidului le-a dat expresiune **Albert Berzeviczy**, care a arătat schimbarea mare a situației pe câmpurile de războiu dela începutul anului trecut până la începutul noului an, remarcând „armonia înălțătoare care o dovedesc față cu scopul războiului și jertfele ce se pretind, toate păturile națiunii fără deosebire de naționalitate, confesiune sau de ordin social” și accentuând „voința de a valora consecințele juste ale învingerii” a spus că în opera mare a păcii ce se va încheia politica națională maghiară nimerind nu se va valida ca un element ce inclină spre extreme, neconciliant și cu tendința de a-i asupri pe alții. N'am început acest războiu pentru ca să facem cuceriri și chiar echilibrul organizației interne a statului nostru, a monarhiei nu e favorabilă unei politici imperialiste, de cucerire.”

Primul ministru contele **Stefan Tisza** răspunzând la discursul de felicitare își exprimă bucuria că vede în clipele de primejdie unit pe fiecare maghiar în falangă încheșată, ca și în trecut, în fața problemelor mari ale actualei lupte. Azi victoria e în mâinile noastre — a spus

primul ministru. **Intrebarea e numai câtă vreme se mai reclamă, câte noi sfiorări și nou eroism ca să asigurăm victoria finală, dar victoria însăși nu mai e problematică.** Nu e permis să cădem în optimism și să desprețuim problemele ce ne așteaptă. Nu e permis să se uite că cu toate victoriile mari din apropiatul trecut, poate chiar și în urma acestora națiunea va avea să rezolve mari și grele probleme.

Trebuie să ne dovedim demni după războiu pentru împlinirea marilor probleme ce ni se impun în urma victoriei. **Avem doar să facem aptă națiunea maghiară, a cărei greutate, putere, stimă și autoritate politică a crescut, pentru împlinirea rolului ei în monarhia mărită în putere, prestigiu și greutate.**

Pentru a atinge scopuri idealiste trebuie să facem o politică reală, al cărei întreg gând, întregă năzuință trebuie să fie desvoltarea puterii materiale spirituale și morale a națiunii, înfrângerea dușmanilor de care e împresurată națiunea, și care politică să ne întărească în străduința de a ne câștiga prieteni, ca să excludem neînțelegerile, divergențele, iar unde va reuși să-l facem inofensiv pe adversar.

Față de partidele opoziționale primul ministru s'a arătat conciliant, declarând că încrederea lui în patriotismul opoziției e cu mult mai mare și simte cu mult mai mult că majoritatea și înainte de toate guvernul responsabil trebuie să facă tot posibilul pentru ca să se evite cearta între partide.

Primul ministru a vorbit apoi despre naționalități. (Dăm acest pasaj în întregime la alt loc al ziarului).

Privitor la Croația primul ministru a declarat că după credința lui trebuie să se urmeze calea veche. **Mișcările agitatorice pansârbe**, cari se îndreaptă împotriva națiunii maghiare și a monarhiei și cari ni s'au desvelit în importanța lor în războiu și precedentele lui, amenință chiar și existența națiunii croate, iar națiunea maghiară nu poate lupta cu succes împotriva lor fără ajutorul Croaților, dar națiunea croată în tot cazul va peri dacă nu luptă împreună cu națiunea maghiară.

În ce privește raportul dintre cellalt stat al monarhiei și Ungaria primul ministru speră că acest războiu a măturat din calea înțelegerii toate dificultățile. „Au voit să supună unei imperiu mare, care să se ridice pe ruinele statului nostru, independenței noastre naționale, națiunea, care câtă vreme va mai trăi un unic maghiar, nu se va lăsa încercută în cadrele unei astfel de organizații de stat mai înalte”. Nu crede că mai exista patriot austriac, care să nu-și țină de principală datorie întărirea puterii statului național maghiar și o alianță intimă cu acest stat. Speră că patriotismul austriac se va sprijini de aci înainte pe punctul de vedere unic corect primind fără rezervă de bază a viitorului comun dualismul și paritatea și în alianță cu națiunea maghiară se va căuta realizarea năzuințelor patriotismului austriac și a scopurilor simțământului imperial austriac.

În sfârșit primul ministru a accentuat importanța alianței cu Germania, care a fost completată prin alipirea Turciei și Bulgariei și care are de scop expansiunea economică și culturală.

În clubul partidului guvernamental deputatul Dr. **Ivan Rakovsky** l'a felicitat pe președintele partidului contele **Khuen Héderváry**, care răspunzând a spus între altele:

Atitudinea care am avut-o în chestiile noastre de naționalitate s'a dovedit de corectă. Prin aceasta au fost desmintite toate presupunerile și în parte defaimările răspândite și sprijinite de străinătatea care e în dușmănie cu noi. Asigurându-ne viața noastră de stat, trebuie să fim și de aci înainte dreți și echitabili.

Deținerea consulilor din Salonic.

Protestul prefectului din Salonic. — Skuludis protestează la Paris și Londra. — Agitație în Atena. — Cum s'a făcut deținerea. — Pretextul deținerii. — Consternare în Sofia. — Consulii deținuți pe pordul vasului Patrie. — Tratatul germano-greces și cercurile din Sofia. — Noul cultraste la Salonic.

Arad, 3 Ianuarie n.

Afară de consulii puterilor centrale au mai fost deținuți în Salonic, directorul școlii germane de acolo, redactorul ziarului francez *Nouveau Siècle*, care nu simpatisează cu înțelegerea. Prefectul Salonicului a protestat la autoritățile militare franceze împotriva deținerilor încă înainte de a primi instrucțiuni dela guvernul său. Protectoratul asupra cetățenilor austro-ungari l'a luat consulul Stateelor-Unite.

În cercurile guvernului grecesc deținerea consulilor e privită ca o violare a suveranității grecești.

Secolo anunță din Atena: Guvernul grecesc a protestat la Paris și la Londra împotriva deținerii consulilor din Salonic. Puterile centrale și aliații lor au făcut în același timp un demers comun la guvernul grecesc în chestia deținerilor. Primul ministru Skuludis a răspuns la acest demers, că guvernul grecesc a protestat deja din îndemn propriu împotriva deținerilor.

Corrierei dela Sera i se anunță din Atena: ministrul de interne Gunaris, când i-a sosit vestea despre deținerile din Salonic a telegrafiat imediat prefectului orașului, ca să protesteze imediat la generalul Sarrail. Generalul Moscopolis l-a trimes pe adjutantul său imediat la statul major al aliaților ca să protesteze împotriva deținerilor. Au fost deținute în total cam la 60 persoane. În Atena spiritele sunt foarte agitate.

Asupra Salonicului aviatorii puterilor centrale au aruncat 17 bombe, cari au omorât 17 soldați.

Despre deținerea consulilor, corespondentul Magrini anunță din Salonic lui Secolo următoarele:

Aruncând aviatorii dușmani bombe asupra Salonicului, generalul Sarrail, francez, și Mahon, englez, au ținut consiliu de războiu și au hotărât, să la imediat măsuri împotriva consulatelor. După ameazi la orele 4 de-tașamente de câte patruzeci până la cincizeci soldați au impresorat consulatele. Ofițerul-comandant a intrat cu câțiva soldați în edificiu, l'a deținut pe consul și familia lui și întreg personalul, luând la sine totodată toate actele consulatului. Consulul austro-ungar Kvlatovszki a protestat împotriva procedurii. Consulul turc nu era acasă, dar l'au găsit mai târziu. În locul consulului bulgar, care în acel timp nu se afla în edificiu consulatului a fost deținut secretarul ministerului de externe bulgar, care se găsea în trecere în Salonic. Mai târziu fiind găsit și consulul bulgar, a fost deținut și acesta. Consulii au fost duși în două trăsuri închise în port unde au fost imbarcați pe vasul de războiu „Patrie”.

Ziarele engleze anunță din Salonic:

Alatieri au sburat deasupra orașului trei aeroplane germane și au aruncat bombe asupra pozițiilor. Generalul Sarrail a calificat aceasta ca un act de războiu și a ordonat imediat, ca consulii puterilor centrale și ai aliaților acestora să fie deținuți împreună cu toți funcționarii consulatelor. Trupe engleze și franceze au impresurat consulatele, iar cei deținuți au fost duși la cartierul principal, de unde au fost imbarcați pe vase de războiu. Sarrail a încunostințat autoritățile grecești despre cele întâmplate.

Știrea, că generalul Sarrail a deținut în Sa-

lonic pe consulii austro-ungar, turcesc german și bulgar, împreună cu familiile lor și funcționarii consulatelor, cam la 60 persoane, și i-a imbarcat pe un vas de războiu a provocat o mare consternare în Sofia. În Sofia se crede probabil, că după aceasta nouă călcare a dreptului popoarelor, pe care o motivează cu pretextul ridicol, că aceasta e numai o măsură de represalii pentru atacul taberei aliaților dela Salonic de către aviatorii germani, Englezii și Francezii vor proclama în curând starea de asediu asupra Salonicului și a împrejurimii orașului. În acest caz trupele și autoritățile grecești, au ordin să părăsească cu toții orașul.

Lui Lokalanzeiger i se anunță din Genf: Consulii puterilor centrale, la a căror deținere din partea autorităților grecești n'a luat parte nime, au fost în noaptea de Silvestru pe bordul vasului francez *Patrie*, unde au fost transportați la ordinul generalului Sarrail.

În cercurile guvernamentale bulgare se afirmă că tratativele dintre puterile centrale și Grecia n'au dat până acuma nici un rezultat. Guvernul grecesc ar fi cerut puterilor centrale un termen pentru a putea lua o hotărâre definitivă. Se crede în cercurile autorizate din Sofia că până când ofensiva germană nu va începe de fapt, Grecia nu va lua nici o hotărâre, neștiind pe ce cale să apuce. În Sofia, deși se afirmă că armata bulgară nu va participa la acțiunea împotriva anglo-francezilor, totuși se fac preparative mari.

Au mai sosit în portul dela Salonic alte două cuirasate franceze și unul englez, cari s'au unit cu cele sosite zilele trecute.

Actualmente în portul dela Salonic se află 13 cuirasate și 18 contratorpiloare. Se mai așteaptă să sosească câteva superdreadnoughturi.

Doi Români bănațeni în Corița (Grecia).

Ei au evadat din prînsoare sârbească. — Întâlnirea lor cu Români din Valea-Timocului

Arad, 3 Ianuarie.

Redactorul nostru a primit cu poșta de ieri scrisoarea de mai la vale dela un entuziast frate român din Corița (Grecia, Epirul de sus), datată din 3 Decembrie v. a. c.

Corița, în 3 Dec. v. 1915.

Iubite dle redactor,

Printre Români constituiți prînsoieri de armatele sârbești în luptele din Octombrie 1914, au trecut prin orașul nostru, cu ocaziunea retragerii armatelor sârbești, doi frați Români și anume: George Hegean din satul Ocea (Baranyos) comitatul Torontal, poșta Panciova și Mihail Ilici, din Satul-nou (Révaufalu), tot din același comitat.

Constatănd naționalitatea lor, ne-am tăcut o sacră datorie față de neam și am găzduit pe la casele noastre pe acești nenorociți frați Români, pe cari soarta războiului l-a oscilat în această regiune. Pe lângă acești frați Români am avut în orașul nostru și mai mulți frați de ai noștri din Valea-Timocului și văzând că se sbăteau cu toții în mare mizerie ne-a fost milă de acești nenorociți și i-am găzduit la școală, oferindu-le mâncare abundentă, haine, spălat și totul ce trebuia.

De unde mai înainte erau amenințați să moară pe străzi, fără alimentație, fără nimic, acum, după o săptămână de găzduire s'au întregat pe deplin, uitând mizeriile războiului, li se pare că sunt pe la casele lor.

Ieri am liberat pașapoarte tuturor, aprovizionându-i cu de toate, și cu bani, de drum. Ei în curând vor fi pe la vetrele lor și cred, că nu vor întâmpina dificultăți întrucât hainele soldațești le-au lăpădat înlocuindu-le cu haine civile.

În chestiunea Românilor din Valea Timocului am anunțat de soarta lor pe părinții acestora. Cu privire la cei doi Români din Banat, vă rog, în numele neamului, să binevoiți să faceți cunoscut aceasta prin mijloacele de cart dis-

puneți, părinților și rudelor din localitățile de unde sunt.

Tot ieri i-am concediat și pe acești doi Români cu destinația la Salonic, căci de acolo li-e deschis orizontul și pot să se apuce de lucru ori să emigreze la America, unde au frați și surori.

Nenorocitul neam al nostru împrăștiat în toate statele, se luptă cu îndârjire..., se învrăbește frate cu frate și coincidența îl adăpostește sub același acoperământ, par'că n'ar fi combatanții de ieri.

Un Român.

Atragem atențiunea on. noștri cetitori din comunele respectivilor frați al noștri bănațeni, să comunice cu familiile interesate știrea de mai sus al unul frate din Grecia, vestind despre soarta nefericitorilor noștri frați susamintiți.

N. Red.

Serbare de Crăciun (catolic) în Viena.

Viena, 30 Decembrie.

Luni în 28 Decembrie seara la 7 ore a aranjat „Societatea junilor creștini” (Christlicher Verein Junger Männer) în palatul propriu din Kenyongasse o serbare de Crăciun, pe seama soldaților români răniți și ai regimentului român 64 (dela Orăștie) care staționează în Viena.

Palatul amintitei societăți stă zilnic la dispoziția soldaților, cu toate apartamentele. Au acolo sală de conferințe cu schiopticon, sală de lectură, bibliotecă, bufet unde li se servește ceai gratuit, sală de fumat etc. Totul cu gust distins aranjat. Cetesc într'un raport al amintitei societăți că Nr.-ul vizitatorilor a fost următorul:

De naționalitate:

Români	27.908
Germani	13.332
Maghiari	11.941
Slovaci	2904
Cehi	1861
Poloni	1198
Croați	1092
Ruteni	85

Serbarea de Crăciun a fost aranjată în pompoasă sală festivă, provăzută cu scenă și galerii. Erau adunați aproape 1000 de soldați exclusiv Români, și o seamă de domni și dame din colonia română vieneză.

Conducerea a fost încredințată dlui consilier ministerial T. Gramatovici.

La ora 7 precis s'a început serbarea cu o cântare foarte frumos executată de corul mixt al societății. A urmat un trio, d-șoarele Ursuleac și d-șoara Ada Ciurcu cântând „O ce veste minunată” și „Umblă maica”. Secretarul casei d. Buffi salută oaspeții și dă cuvântul dlui Al. S. Iorga secretarul comitetului caritativ pentru soldații români, care vorbește la adresa armatei și a M. Sale monarhului Francisc Iosif I. D-șoara Viorica Ursuleac elevă a conservatorului din Viena cântă foarte frumos mai multe doine. Fagotistul Wincelow cântă acompaniat.

Urmează o serie de doine cântate artistic de d-șoara Ada Ciurcu, apoi cuvântul de adio al dlui Buffi și Al. S. Iorga, și în fine orchestra tinerilor creștini cu mai multe marșuri.

După program s'au împărțit frumoase daruri soldaților și li s'a oferit ceai cu prăjituri.

În 6 Ianuarie comitetul caritativ românesc va aranja o serbare pentru toți răniții și soldații regimentelor românești de casă. Coresp.

AVIZ.

Aducem la cunostința abonaților noștri că „Calendarul partidului național” pe 1916 e complet epuizat și nu se mai poate retipări. Sumele ce vor sosi de azi încolo pentru calendar, se vor socoti în abonament sau se vor retrimite.

Administrația ziarului
„ROMANUL”.

Situația critică din China.

Zürich, 2 Ianuarie.

Journal de Geneve scrie următoarele: Situația din China este foarte nesigură, în mai multe departamente este deadreptul neliniștitoare.

Correspondentul din Peking a lui *Daily Telegraph* anunță că în toată China sudvestică, *revoluția e aproape*, pusă la cale de agitatorii cari la 1911 au proclamat republica. *E aproape sigur că se va proclama din nou împărăția, dacă nu în toată țara, dar probabil în cele mai multe provincii.* E foarte probabil însă că se va desvolta o puternică opoziție.

În același timp *Juansikaj* împarte în dreapta și în stânga demnitățile și titlurile pentru ca să-și creieze o curte. Pe toți generalii și guvernorii i-a dăruit cu titluri de principii, marchizi, conți, baroni, toate aceste cu scopul să-și câștige aderenți.

Realitatea este — continuă correspondentul lui „Daily Telegraph” — că situația din China este foarte critică și departe de-a lua proporții hotărâte. Acțiunea republicanilor nu se conținește, ba a depășit chiar hotarele Chinei, ceea ce dovedește *asasinatul din Sanfrancisco — teritor chinez — a lui Non-Juen-Jungo*, nepotul lui Juansikaj, care a fost trimis în America de către împărat, încredințat cu o misiune secretă.

Din Rotterdam se telegrafiază: Fostul vice-rege al provinciei chineze, *Junnan*, care de prezent îndeplinește în Peking o înaltă funcțiune, a plecat pe ascuns în China sudică, unde va fi proclamat de președinte al alianței *Junnan*.

Correspondentul din Peking al ziarului „Daily Telegraph” anunță că guvernorul provinciei Keinciu este *prisonierul federaliștilor din China sudică*. Contra generalului *Ciang Hun* care a respins titlul de principe cu care a voit să-l distingă Juansikaj, s'a săvârșit un *atentat*. Bancherii europeni declară că Juansikaj are destule parale la dispoziție, pentru că timpul din urmă guvernul s'a obținut dela toate cheltuielile. Astfel e foarte probabil că dispune de 30 milioane dolari, care îi este de ajuns pentru a duce chiar timp îndelungat un războiu de caracter primitiv.

Imbrăcarea școlărilor săraci dela școalele elem. române.

Arad, 3 Ianuarie.

(Urmare).

Transport 617.05

P. C. S. Roman Clorogariu 5 corane.

Lazar Dodean 90 fil.

Mettina Iosif, Barna Emilia, Paulis Giula, Aurelia Sărăndan, Bodea Gligor, Ielenisie, Emanuilă Dan, Zehri-van Victor, Kiss János, Lazar Selicean, Marioara Musca, Rozalia Deutsch și Petru Măcian câte 60 fil. — 7.80 cor.

Molnar Karol, Macinic Remus, Teodor Guiu, Marloara Tapos, Pavel Câmpian, Pinteza Sofia, H. Petruț, M. Sandiciu, Tașca, L. Muntean, Silvestru Gruita, A-tanasiu Halmajan, Alexandru Totorean, R. Muntean, N. N., N. N., I. H. Iancoviciu, Agatia Mihalescu, Grozav Dimitrie, Spadi Manó, Dimitrie Marcu și George Dănilan cât 50 fil. — 11 cor.

Văd. Elena Luțai, N. N., N. N., Bodea Marta, Elena Vesa, N. N., Sabin Pitariu, Sava Pascu, Elvira Coșa, Milca Cuo, Ștefan Tanascu, Ioan Mișcolu, Catița Novac, Petru Cuzman, Elena Bugar, Floare Tașca, N. N., N. N., Cloantbeș Aurel, Crișan Petru, Ioan Otlacan, Văd. Maria Bodea, Iuliana Mihailoviciu, George Varga, Milca Birlș, Maria Marc, Floare Nedi, Moisa Pădurean, Iuliana Mateiu, Ioan Selejan, Lucreția Novac, Maria Teritean, Nicolae Arsa, Nicolae Drecin, Milca Vlaicu, Persida Dan, Cati Hanga, Hermina Șimon, Teodor Lapușca, Trifan Drecin, Gheorghe Mănzat, Iosif Șimon, Ioan Ardelean, Nicolau Drecin, Szablity Zs., Iuliana Dan, Sida Pălincaș, Sida Găicean, Rosenberger, George Paguba, Pavel Rognean, Gavril Vidéki, George Truța, Nicolae Turcaș și Victoria Pălincaș câte 40 fil. — 22 cor.

Mateiu Ieck, Virgil Botș, Dimitriu Boar, Georgiu Voștinar, Craiun Păușan, M. Luminosu, Aatanasie Popa, Cornel Împărat, Maria Purcariu, N. N., Cornel Pitar, Maria Schiop, George Boltor, Nicolae Balaș, Mol-

să Balta, Constanța Stef, Maria Bodea, Teodor Olar, Teodor Olar, Aurelia Curticean, Ilie Demian, Ilie Demian, Milca Cismaș, Teodor Rus, Elena Novac, Henric Murza, Nic. Arsa, Ilie Creța, Henric Calvaine, Cati Cuzman, Catița Cehertes, Isa Raicu, Ioan Sărăndan, Aurelia Rognean și Cati Cuzman câte 30 fil. — 10.50.
De tot coroane: 674.25.

Agitațiile dlui Venizelos împotriva Bulgarilor.

Evenimentele din Grecia și Salonic.

Sofia, 1 Ianuarie.

Alegerile din Grecia s'au terminat; acumă când s'a adevărit că aproape toți aderenții lui Venizelos lipsesc din cameră, membrii din partidul fostului prim-ministru grec au felicitat pe șeful partidului dorindu-i deplin succes. *Venizelos* a profitat de aceasta ocazie pentru ca să adreseze aderenților săi o scrisoare, în care condamnă politica Greciei de azi spunându-și părerile într'un ton foarte rezignat.

— Tactica guvernului nostru duce țara la dezastru — scrie Venizelos — și dacă adevăratul patriot nu desparează cu desăvârșire, dacă mai are o rază de nădejde, numai ententei avem să i-o mulțumim, care, cu toate cele întâmplate se menține la Salonic.

Venizelos este de părere că numai aceste trupe ale ententei dau Greciei cea din urmă nădejde. Cu multă neliniște prevede Venizelos trădarea tuturor visurilor naționale grecești de către guvernul grec, și cum a expus Grecia primejdiei bulgare. Libertatea Greciei n'are să dureze nici până la împlinirea unui veac și are să fie atacată de Bulgari răpindu-i tot fructul războiului balcanic. Bulgaria va restrânge Grecia în liniile ei limitate de mai înainte și va pune sfârșit tuturor aspirațiilor grecești despre mărire și putere.

La sfârșitul scrisorii, Venizelos își exprimă dorința, măcar să se adevărească de rău profet, dar în împrejurările de astăzi — scrie — nu putem vedea lucrurile în alt colorit decât acesta.

Despre atitudinile Greciei pot să vă anunț următoarele: Rezultatul alegerilor din urmă ne dau o iconă clară despre dispozițiile Greciei. Majoritatea complectă a Greciei s'a împăcat cu gândul că împreună cu trupele centrale și armata bulgară are să intre în Salonic. *Firrește că situația Greciei rămâne foarte dificilă*, cu deosebire dându-se probabilitatea că ententa va preface în teatru de războiu și peninsula Kalkidike, adâncind și mai mult zona de războiu în Grecia veche, ceea ce va produce dezastrul acestui teritor.

O altă dificultate este, că ajungând trupele centrale pe teritoriul grec, *pot să întimpine armata greacă forțată de ententă să-și părăsească neutralitatea și să intervină în defavorul puterilor centrale*. Aceasta probabilitate trebuie împiedecată cu orice preț, pentru care nu este esohis că întru cât Grecii nu pot ori nu vor să ni se alieze, *va urma în curând o desarmare a armatei grecești*. Până la deciziunea definitivă a atitudinii Greciei *se cere clarificarea multor chestiuni*. E foarte probabil însă că toate acestea vor fi aplanate până în ziua când va începe înaintarea noastră din Salonic.

În intervalul acesta, ententa continuă întăriturile duble și triple ale Salonicului. Francezii au transportat aici numeroase trupe de zăvâi, chiar și de pe frontul german, și în deosebi trupele exotice pentru cari clima de iarnă din Champagne și Vogese a fost foarte neprielnică. Se debarcă trupe pe întreg malul mării din Macedonia precească, *asadar și în afară de portul din Salonic și s'an luat toate măsurile, ca fiind pusă eventualitatea unei retrageri neașteptate să se poată imbarca pe aceste puncte chiar și trupe mai numerice*.

Războiul european.

Noua armată rusească.

Copenhaga. — Correspondentul special din Petrograd a lui „Temps” telegrafiază: **Marea armată rusească** care se proiectase pentru primăvară, va fi încheiată peste câteva săptămâni. Această armată este deplin organizată aprovizionată cu toate cele necesare, iar starea ei morală și sanitară este pe deplin mulțumitoare.

Lungirea frontului englez.

Berlin. — Lui „Lokalanzeiger” i se anunță din Basel: „Baseler Nachrichten” e informat din Paris că frontul englez a fost lungit în săptămâna Crăciunului cu 14 kilometri așa că pe această linie au devenit libere forțe franceze, cari acum pot fi întrebuințate în alte părți.

Misiune franceză și engleză la cartierul rusesc.

Berlin. — Misiunea militară franceză, care după cum scrie „Ruskij Invalid” va rămâne permanent la cartierul general rusesc și se compune din 17 ofiteri, e condusă de generalul Pau. O misiune similară vor trimite la cartierul principal rusesc și Englezii.

Bulgarii la Cladova.

București. — „Ziua” află din T.-Severin: În urma ordinului marelui stat major german, armatele austro-germane aflate la Costol, Cladova, Șip și Tekia au părăsit aceste localități, plecând în alte direcții necunoscute.

În aceste localități au sosit trupe bulgare cari s'au instalat în pozițiunile ocupate de aliații lor austro-germani.

La Cladova a rămas însă o comisie militară, și un mic detașament care are misiunea de a primi și expedia din acest port vasele austro-germane cari vin de sus dela Orșova pentru a fi trimise spre Bulgaria.

Vapoare cumpărate de Germani.

Sulina. — Vapoarele comerciale „Sullia” și „Neapoli” surprinse de evenimente în portul Sulina au fost cumpărate de Germani.

S'a hotărât ca ambele vase să fie transportate la Constanța și de aci la Constantinopol. Comandanții vapoarelor au refuzat însă să facă această călătorie, de teamă de a nu fi surprinși de flota rusă.

Marile pregătiri militare rusești pe Dunăre și Marea-Neagră.

București. — Se anunță din Tulcea: Pregătirile militare din sudul Basarabiei au un caracter pur defensiv. Toate porturile rusești de pe Dunăre și brațul Chilia au fost întărite cu fortificații și tranșee, iar apele din raza acestor porturi au fost minate.

Vasele sub pavilion străin sunt oprite de a naviga în apele rusești. Nici unul din aceste vase nu poate intra în porturile rusești.

Rușii au întărit în mod special portul Rem și cotul Dunării la confluența brațului Chilia, adică ambele capete ale porțiunii fluviului ce le aparține, spre a preîntîmpina un eventual atac de vase dușmane ce ar veni din susul sau josul Dunărei. Deasemenea a fost fortificat în mod special și portul Vălcov, la gura brațului Chilia dinspre mare.

Vasele flotei volante patrulează în continuu pe Dunăre, iar flota din Odessa face serviciul de poliția militară pe coastele rusești de pe Marea Neagră.

Toate acestea învederează pregătirea Rușilor față de un eventual atac al forțelor austro-germane și ale aliaților lor Turci și Bulgari. Și această prevedere crește cu marile pregătiri militare, ce se fac acum de Germani pe coastele bulgare și turcești.

Svonul pregătirii unei expediții rusești în Bulgaria servește mai mult drept mască acestel temeri destul de vădită.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 3 Ianuarie 1916.

AVIZ ABONAȚILOR ȘI CETITORILOR NOSTRI DIN ROMÂNIA. Aducem la cunoștința stimaților abonați și cetitori ai noștri din România, că d. Gr. Dabija a încetat de a funcționa ca reprezentant și incassator în România al foilor noastre „Românul” și „Poporul Român” din Arad. D. Gr. Dabija, prin urmare, nu mai este îndreptățit a primi nici o sumă, care ar fi menită pentru foile susamintite, fie ca abonament, ca plată de inserțiuni ori altfel de bani. Rugăm deci pe toți stimații noștri abonați din România, că intrucât s'ar sti restanți cu plata abonamentului, acea restanță să binevoiască a o achita fără amânare fie trimițând cu poșta direct aici (Românul — Arad, Strada Zrinyi Nr. 1/a) suma restantă, ori plătiindu-o la adresa noului nostru reprezentant și incassator, care este d. inginer Ioan Cornea cu domiciliul în București (Strada Alex. Orescu Nr. 27), căci după anul nou vom fi necesități a incasa abonamentele restante din România invocând la caz de trebuință chiar și ajutorul justiției. Rugăm totodată pe toți abonații, prietenii și binevoitorii noștri din România să dea tot concursul lor noului nostru reprezentant d. Ioan Cornea.

„Pagini Literare”. Sub titlul „Bine ați venit” revista „Biserica și Școala”, organul oficial al diecezei Aradului în numărul său din urmă reproduce în întregime apelul dlui Vasile Goldiș, care anunță apariția în curând a unei reviste literare în Arad, și-i face următorul frumos și judicios comentariu:

Războiul ne-a nimicit și reviste literare câte le-am avut. Familiile noastre au rămas fără lectură literară chiar acum când Europa este în prefacere și neamul românesc fără urmele stării sufletești din acest potop sângeros al omeniei, când și soarta lui este în cumpănă; în vremea când la toate popoarele beligerante și neutrale deopotrivă se dezvoltă o bogată literatură în care se reoaglindează psihologia mulțimei războite. În acest haos iată se aprind luminile moderne a literaturii române în Arad.

Dela anul nou va apare în editura „Concordiei” din Arad, o revistă literară sub titlul „Pagini literare” sub direcția apreciatului scriitor și talent de popularizare a științelor Victor Stanciu, cu concursul celor mai distinși scriitori dela noi.

Apariția aceasta este un eveniment în viața noastră literară, dela care așteptăm noi orizonturi de literatură. Din evoluția teocrației a înflorit literatura profetică, tot așa din evoluția principiului național are să înflorească literatura națională. Felicităm din inimă această apariție.

Personalitatea dlui Victor Stanciu și a colaboratorilor săi e o garanție, că „Paginile literare” vor fi locul de întâlnire a tot ce avem noi astăzi mai bun aici acasă, tribuna literară a scriitorilor români, pepiniera de popularizare a științei și a artei române. Garanția ce le oferă pe un an în numele „Concordiei” d. Vasile Goldiș e o bază reală pe care se poate edifica viitorul unei reviste literare. Am vățama sentimentul comun al neamului nostru dacă ne-am mărgini numai la speranțe deschise, suntem siguri, că nu va lipsi nici un cârturar de a-și deschide casa și masa sa acestor raze de lumină ieșite din suflete curate românești pentru fructificarea sufletului curat al poporului românesc.

Cu iubire frățească tindem mâna celor ce în numele Domnului vin între noi să întărească centrul cultural din Arad, visul nostru pentru a cărui realizare nu vom înceta a mustra și a lupta cu vreme și fără vreme, cum avem îndemnul apostolesc dela marele apostol al limbilor a face întru propovăduirea adevărului”.

Doi Varjassy. Orașul și comitatul Arad cunoaște bine numele de Varjassy. Doi frați cu acest nume au avut roluri însemnate în orașul și comitatul Aradului; Unul a fost Varjassy Árpád, altul este Varjassy Lajos.

Vineri după amiază la orele 3 a fost înmormântat în Arad Varjassy Árpád, fratele mai mare, fost inspector regesc de școale al orașului și comitatului Arad tocmai un sfert de veac. Înaintea noastră și-a eluat nume bun prin noblețea inimii sale, care i-a caracterizat individualitatea. În mijlocul frământărilor oficiale, cari îi impuneau adeseori rigoare, el a rămas

totdeauna om milos și iubitor de oameni. Invățătorii noștri l-au însoțit cu simpatie în viață și el se coboară în mormânt însoțit de sincerele noastre regrete.

Dumnezeu să-l odihnească.

A doua zi, Sâmbătă, tocmai în ziua de anul nou catolic, fratele mai mic Varjassy Lajos primarul orașului liber regesc, a împlinit 40 de ani, de când este funcționarul acestui oraș. Persoană simpatică, fără alurele autocrate vădite așa de des la direcătorii mai înalți din această țară, primarul Varjassy Lajos a isbutit să câștige stima, chiar iubirea tuturor locuitorilor acestui oraș, fără osebite de confesiune și naționalitate. Modernizarea acestui frumos oraș este opera primarului Varjassy. Fără gesturi menite să-i aducă popularitate primarul Varjassy Lajos a ajuns cel mai popular primar al orașului nostru.

Cu sinceră stimă îi dorim sănătate și încă mulți ani la conducerea Aradului.

Logodnă. Domnișoara Viorica Oprean din Sânnicolaul-mare și d. Dr. Iulian Borneas, candidat de avocat — logodiți. Din acest prilej au dăruit 20 coroane pentru fondul ziaristilor români. — Felicitări și mulțumiri!

Donațiunea de 60 milioane a lui Carnegie. Carnegie s'a îndatorat să sprijinească populația belgiană. Ca început a pus la dispoziția societății „Commission of Relief in Belgium” suma de 60 milioane franci.

Ciudată descoperire de războiu în Louvre. Foarte ciudată descoperire de obiecte de război s'a găsit zilele trecute în Louvre. Cu ocazia reparării podinelor unuia dintre edificii, sub scândurile unei sale s'a găsit un *chiptu militar*, mai multe obiecte printre cari o batistă în care erau învăluite mai multe gloanțe de puști sistem Chassepot. Lângă ele o scrisoare datată din 1870 Noemvrie 16 adresată ostașului de rând *Bachelery* reg. 4, comp. 4, avenue d'Italie. *Figaro* face comentariul: dacă *Bachelery* trăește, poftescă să-și ia în stăpânire scrisoarea și sculele militare.

D'Anunzio la Paris. „Petit Journal” anunță din Roma: *D'Anunzio* va merge în curând la Paris, unde la festivalul filantropic franco-englez va ține o prelegere despre războiu.

Gazetar italian căzut pe câmpul de războiu. Din Roma se anunță: *Scipione Slataper* redactorul ziarului *Resto del Carlino* ce apare la Bologna a căzut pe câmpul de războiu.

Cauciuc din — alcool? Din Frankfurt se anunță: Ziarele rusești comunică, că chimistul *Azorov Nisinsky* profesor la universitatea din Moscva a inventat un procedeu prin care se poate produce *cauciuc din alcool*. Se afirmă că invenția are cele mai solide și sigure baze, astfel guvernul a încredințat o comisie specială pentru verificarea experiențelor.

Sedința Saborului. Din Agram se anunță: În sedința de ieri a Saborului croat *Dr. Lorcovici* a vorbit pe lângă indemnitate. Protestează contra opoziției, care, din motive de ordin inferior tulbură înaintarea spre scopuri pentru cari s'a vărsat deja atâtă sânge și pentru care toate națiunile din monarhie au adus jertfe imense.

Hrvoj (de partid Starcevicist) polemizează cu desbaterile lui *Lorcovici* și spune că e greu astăzi să faci în Croația politică națională. Nu vrea să desvolte eventualitatea, dezvoltării viitoare a națiunii croate, ține însă să accentueze, în calitate de om cultural, că urmărește principiile de egalitate ale oricărei națiuni și nu excepționează susținerea bunului raport cu Ungaria. Până acuma n'a fost posibil acest raport, fiindcă *alte sunt idealurile urmărite astăzi de Maghiari și nu cele ale lui Kossuth, Eötvös și Deák*. În mai multe rânduri împăcarea a fost distrusă. *Excepționează înființarea școlilor maghiare în Croația*. Proiectul s'a primit și sedința a fost închisă la orele înaintate din noapte. În sedința camerei de astăzi, deputatul *Dr. Kis* în numele partidului drept a declarat că nu participă la alegerea deputațiunii regnicolare. *Zagoraț* declară că și el se abține dela vot, fiind vorba de-o dispoziție de înțelegere. S'a pornit votarea. Membrii comisiunii s'au ales: *Liuba Babici-Dialski*, primatele *Antoni Bauer*, *Vinco Criscovici*, contele *Fridrich Culmer*, *Ivan Lorcovici*, *Gavril Monailovici*, *Dușan Peles*, *George Surman*, *Dragotin Hervoi*, *Cesar Acacici* și *Alexandru Racodțay*.

Și după a treia cetire, s'a primit indemnitatea. *Acacici* (de partid starcevicist) și aderenții săi au prezentat următorul proiect:

Cu privire la planul înființării unei Bănci Centrale, ceea ce este împotriva intereselor Croației, înăruime reprezentanța croată din camera ungară să facă tot posibilul pentru zădărnicierea acestui plan.

Daruri generoase. Domnul *Ioan Mălaiu*, c. și r. sublocotenent la reg. 2 de inf., comp. 13, Feldpost 43, a binevoit a dăruia 20 cor. la fondul episcopul *Nicolae Popea*, pentru masa învățăceilor meseriași; la acelaș fond preastimată dnă *Maria Penciu n. Popea* din Hațeg, a binevoit a dăruia 10 cor. în amintirea și întru veșnica odihnă a neuitaților și iubitorilor săi soț *Nicolae Penciu*, fost jude și frate *Nicolae Popea*, fost episcop în Caransebeș. Pentru darurile generoase exprimă sincere mulțămite *Victor Tordășianu*, presidentul Reuniunii meseriașilor sibiieni.

PURCEI DE ZAHĂR „1916” pe anul nou românesc ofer onorațiilor mei mușterii pe lângă prețuri moderate (dela 2—6 cor.) Primesc pregătirea a orice fel de prăjituri pentru sfințele sărbători. Țin permanent prăjituri pentru cealu precum și zaharicale fine. Cadouri potrivite de Crăciun!

Comandele pe cari le rezolv urgent și conștiințios, rog a se adresa COFETĂRIEI MATZKY-ARAD.

O NOUĂ PIESĂ MUZICALĂ PENTRU PIAN: „HORA”, va apare în curând, compusă de tânărul *LAURIAN NICORESCU*, care înainte de izbucnirea războiului a fost elev de cant și compoziție la academia muzicală din Viena. Piesa compusă într'un stil concertant se poate comanda înainte la părintele *IOAN NICORESCU* în Curtici — Körtös — comit. Arad. Prețul 3 cor.

Ultima oră.

CONSULII AU FOST TRANSPORTAȚI ÎNTR'UN LOC NECUNOSCUT.

Paris. — Se anunță din Salonic: Consulii deținuți au fost mutați de pe vasul *Patrie* pe un vapor, care a plecat în direcție necunoscută. Generalul *Sarrail* a declarat ziaristilor:

Ceeace am ordonat, a fost un act de războiu. Am procedat în cunoștința deplină a afacerii.

REGELE PETRU A SOSIT LA SALONIC.

Berlin. — Corespondentul agenției *Wolff* anunță din Atena: Regele *Petru* a sosit la Salonic cu un vas distrugător francez. Se vestește că regele îl va vizita pe regele *Constantin* în Atena. Regele *Petru* n'a debarcat în Salonic, ci a primit vizita regelui, generalului *Sarrail*, *Mahon* și *Mosopulos* pe vasul francez.

COMPROMIS ÎNTRE GUVERNUL UNGAR ȘI OPOZIȚIE.

Budapesta. — Tratatulele între guvern și opoziție în chestia „Centralei Institutelor financiare” au rezultat încheierea unui compromis în condițiunile următoare:

1. Centrala băncilor nu va fi un institut de un caracter durabil. Deocamdată se înființează numai pe timp de 5 ani, iar după acești 5 ani va lichida, fără a se lua vre-o hotărâre nouă de corpurile leguitoare.

2. Centrala băncilor nu va putea face revizuri la membri, cari nu se împrumută dela ea.

3. Statutele fundamentale ale centrului băncilor se vor înartacula, ca nu cumva să fie modificate în mod arbitrar. Pentru modificarea lor e deci necesară hotărâre legislativă.

Încheindu-se compromisul s'a început în sedința de azi desbaterea proiectului fără a întâmplina dificultăți. Opoziția atingându-și scopul, nu va lungi discuția.

POSTURILE GRECEȘTI DELA GRANITA BULGARIEI.

Atena. — La ordinul comandamentului grecesc, posturile grecești au fost retrase dela granița Bulgariei. Prin aceasta li s'a deschis trupelor bulgare drumul, ca să poată înainta pe teritor grecesc.

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**